

תמורתה דאינה קריבה מדקתני ותמורתה כיוצא בה, ולא אמרינן כיון דאין קדושה אלא לדמים, לא אלימא להתפס התמורה לדחותה מקדושתה לעשות כיוצא בה. אבל לפי האמת אי אפשר לפרש כן, מההיא דמפריש נקבה לפסחו כו' בפרק מי שהיה טמא (פסחים צח, א), דלא קאמר התם תמורתה כיוצא בה, ואמרינן עלה בגמרא יש דחוי בדמים. ועוד שהרי לקמן (כח, א) קאמר רבי הושעיא מטמא מקדש עשיר שהפריש קן לכבשתו והעני כו', וקאמר עליה גמי שמע מינה תלת, והתם על כרחך אי אפשר לפרש קדושת דמים מדחה התמורה, דהא אין תמורה שייכא בעופות, אלא על כרחך קדושת דמים מדחה ויש דחוי בדמים חדא מילתא היא, אלא שנשתנה לשון הגירסא, ויש לגרוס כאן ושמע מינה דחוי מעיקרו הוי דחוי כדפירש רש"י כאן:

וא"ת למה לי למימר הני תרתי, שמע מינה יש דחוי בדמים ושמע מינה דחוי מעיקרו הוי דחוי, הלא הכל אחד הוא, כי אי אפשר לדחוי מעיקרו שלא יהא דחוי בדמים. וי"ל דאשכחן דחוי מעיקרא אף על גב שקדוש קדושת הגוף, כדאמר ליה ר' יוחנן התם (לעיל ז, ב ובזבחים יב, ב) ובפרק נגמר הדין (סנהדרין מז, א) אכל חלב הפריש קרבן והמיר וחזר בו הואיל ונדחה ידחה, ולא דוקא נקט והפריש קרבן תחילה, דהוא הדין המיר ואחר כך הפריש קרבן דהשתא הוי דיחוי מעיקרא, כמ"ש התוספות בפרק קמא דקדושין (ז, ב ד"ה שמע מינה בע"ח). אי נמי כההיא דפרק התערובות (ובזבחים עח, א) דתנן דם שנתערב במים אם יש בו מראית דם כשר, ובגמרא א"ר יוחנן לא שנו אלא שנפלו מים לתוך דם, אבל נפל דם לתוך מים ראשון ראשון בטל, ואשכחן נמי קדושת דמים אף על גב דלא הוי דחוי

מעיקרא, כגון המפריש נקבה לפסחו וילדה זכר והוי קדושת דמים דאין פסח בא מנקבה, ולא הוי דחוי מעיקרו שהרי הולד ראוי להקריב. [עיי' כל זה בתוס' תמורה כז, ב ד"ה שמע מינה מדרבי יוחנן]:

וא"ת למה ליה לרבי יוחנן לאשמועין הני תלת מילי, הא שמעינן להו בפרק מי שהיה טמא (פסחים צח, א) מהמשנה דקתני המפרש נקבה לפסחו כו' וקאמר עלה בגמרא שמע מינה תלת כו', וכי תימא משום דאיכא פלוגתא דתנאי בבעלי חיים נדחין בפרק שני שעירים (יומא סד, א) ולקמן בפרקין, ואשמועין רבי יוחנן דהלכה כמאן דאמר בעלי חיים נדחין, הא אמרה ר' יוחנן חדא זמנא. ואף על גב דאיכא למימר דתמורה כיוצא בה אתא לאשמועין, דלא שמעינן ממתניתין, מכל מקום גמ' דדייק ממלתיה דרבי יוחנן שמע מינה תלת לידוק ממתניתין, ומאי איצטריך למידק ממתניתיה דרבי יוחנן. וי"ל אי ממתניתין הוה אמינא שאני התם דלא חזיא לעולם לפסח שהופרשה לשמו, ולהכי הויא דחויא לעולם אפילו למותר פסח דהוי שלמים לא תקרב היא גופיה אלא דמיה. ולקמן (כח, א) גבי שמע מינה תלת כו' אאריך יותר. וא"ת כיון דאית ליה לרבי יוחנן דחוי מעיקרו הוי דחוי, אמאי נקט רבי יוחנן גופיה בפרק נגמר הדין (סנהדרין מז, א) ובפרק קמא דזבחים (יב, ב) אכל חלב והפריש קרבן והמיר וחזר הואיל ונדחה ידחה, נימא אכל חלב והמיר והפריש קרבן דהוי רבותא טפי דאפילו דחוי מעיקרו הוי דחוי. כבר תירצתי יפה בפרק בתרא דהוריות (יא, א):

והא רבי זירא בר אדא מהדר למודיה כל תלתין יומין כו'. נראה לי שטעות סופר הוא, וצריך להיות והא "רב חייא בר אבא" כל תלתין יומין מהדר למודיה קמיה

דרכי יוחנן רביה אימא לא נתבקשה כו'.
 דהכי גרסינן בפרק כיצד מברכין (ברכות לה,
 ב) גבי שלקות, ובפרק כסוי הדם (חולין פו, ב)
 גבי הי מינייהו אחרייתא, ובשאר דוכתי טובא.
 ומכאן קשה לי על מה שפירשו התוספות שם
 בפרק כיצד מברכין (ד"ה כל) כל תלתין יומין
 מהדר למודיה, לאו דוקא כל למודו אלא כל
 מה שהיה לומד בשלשים יום היה חוזר הכל
 לפניו ביום שלשים ואחד ע"כ, שהרי כאן אי
 אפשר לפרש כן דא"כ לא פריך מידי*, אלא
 על כרחך פירושו כל למודו דוקא, וכן מוכח
 בכל המקומות שהבאתי:

וכן נראה לי לפרש הלשון רב ששת כל
 תלתין יומין מהדר למודיה כו'
 בפסחים בפרק אלו דברים (סח, ב). וראיה
 מוכרחת שאין להשיב עליה, מהא דאמרין
 בפרק אלו מגלחין (מועד קטן כח, א) רב אשי

איתחזי ליה בשוקא, אמר ליה איתרח לי
 תלתין יומין ואהדרי ללמודאי דאמריתו
 אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו, וכן
 בסוף פרק המדיר (כתובות עז, ב) גבי חנינא
 בר פפא איתחזי ליה אמר ליה שבקי תלתין
 יומין עד דנהדר למודאי דאמרי אשרי מי
 שבא לכאן ותלמודו בידו, כן נ"ל. ועוד יש
 ראה מבוארת מהא דאמרין בסוף מסכת
 ראש השנה (לה, א) שאני רב יהודה כיון
 דמתלתין לתלתין יומין הוה מצלי כו',
 ופירש רש"י (ד"ה מתלתין) מתלתין לתלתין
 שהיה מחזר למודו כל שלשים יום:

אלא מעתה חטאת חלב תיהוי לה קצבה
 כו'. כל חטאת סתם קרי חטאת חלב,
 דבתר חלב כתיב, (ו) כל חלב וכל דם לא
 תאכלו (ויקרא ג, יז) וכתיב בתריה (פרק ד')
 פרשת חטאת נוכ"כ רש"י לעיל כב, ב ד"ה חטאת

* הערת רבי אריה יהודה ליב הכהן זצ"ל בן ה"שער אפרים", מכ"ק על הספר מהדו' וינציא שע"ד:
 "ולדידי לא קשיא מידי, ואחר המחילה מכבודו וכוונת התוס' הוא זה, בשלשים ימים הראשונים
 שהתחיל ללמוד בשיבתו של ר' יוחנן כל מה שנתחדש בהם היה מהדר קמיה דר"י ביום ל"א, וכן
 בכל תלתין יומין אחרינא כיוצא בו, ולפי"ז פריך שפיר, לאפוקי לפי מה שרוצה הרב המחבר ו"ל
 לפרש כל תלמודיה בכל תלתין יומין קשה וכי ר"י היה מאבד כל השנה כולו וכל ימי חייו עם ר"ח
 בר אבא. וסמוכים ראיתי לפירוש התוס' הנ"ל מה שכתב הרשב"ם בב"ב דף קנד ב בשם תשובות
 רבינו האי ופר"ח שרב אשי חי ששים שנה ובכל שנה היה מהדר לימודו בניסן ותשרי חדשי הכלה,
 וכשהגיע ל' שנים סיים כל לימודו וכן עשה בל' שנים אחרונים במהדורא בתרא ע"כ וע"ש.

ומעתה קשה על הראיה המוכרחת שמביא [הרב המחבר כאן] מאלו מגלחין [מור"ק כח, א] מרב
 אשי [איתחזי לה בשוקא אמר ליה איתרח לי תלתין יומין ואהדרי ללימודאי דאמריתו אשרי מי שבא
 לכאן ותלמודו בידו], ואיך אפשר זה מה שלמד בשישים שנה יחזור בל' יום אלא ודאי מן שעת
 מיתה אינה ראה כי אמר איתרח לי תלתין יומין וכו' והיינו כללי הדינין ולימוד שחידש וראשי
 פרקים לבד, וכן ר"ח בר פפא בכתובות [עז, ב], מה שאין כן ר"ח בר אבא קמיה דר' יוחנן היה
 מהדר קמיה כל תלמודיה כללותיה עם פרטותיה כדי שיהיו כמאן דמנחיה בכיסיה דמי, והיה קובץ
 על יד מה שלמד בכל שלשים יום התבודד יום אחד עם רבו ר' יוחנן וחוזר עליו, וכן עשה...
 שלשים ימים אחרים כל ימי חייו, ולענ"ד הוא פשוט ונכון וישר. ודוגמתו בב"ב דף ע"ד גבי בלוצי
 קרח כל תלתין יומין מהדרין לבי גיהנם ופירש"י כל ראש חדש, והיינו כמ"ש התוס' בברכות הנ"ל,
 דאי לא תימא הכי אין זה נקרא אלא תמיד ולעולם, ולכך כתבו התוס' בברכות יום ל"א ורש"י
 בבבא בתרא הנ"ל כל ראש חודש, ודוק. וכן בבבא מציעא דף פ"ב כל תלתין יומין הוה בדיק
 נפשיה שגר תנורא. מיהו בע"ז דף ח' ב' אמר כל תלתין יומין בין א"ל מחמת הלולא, נ"ל פירושו
 שלשים יום רצופין, ועיין בחלק דף ק"י מ"ש בגליון הש"ס."